

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

Адрес София, ул. „Св. София“ № 2 тел. 8-29-83 сметка 110-11 БНБ — Софийски градски клон

НОВИ УСИЛИЯ ЗА СПАСЯВАНЕ НА СВЕТА ОТ КАТАСТРОФА

Няма по-голямо зло за човечеството от войната. Тя причинява неизброими и неописуеми страдания. И затова няма и не може да има по-голямо щастие за разумните същества по земните предели от това: да се открие верен и ефикасен път към премахване веднаж завинаги на това зло от лицето на света. С раждането Си Богочовекът Христос възвести чрез гласа на небето великата идея за мир като блажен отзвук откъм безкрая на жалбите и мъките на човеците, ужасени и разплакани от непрестанни кървави и унищожителни войни. Това бе божествено-радостен отзвук на древната мечта на ветхозаветните пророци за блаженото време по земята в далечните бъднини, когато копията и стрелите, всички въобще смъртоносни оръжия ще се превърнат в творчески средства за мирен и щастлив труд. Тая светла мечта Спасителят превърна в идеал на новия свят, като нарече миротворците синове Божии.

С тоя идеал е закърмена и израсла Божията църква като вярна и праволинейна носителка на мир и блага воля между хората и народите. И затова тя благославя всеки почи в средите на човешкия род, който се надига със свещен устрем да намери път към омиротворяване на света. Затова в ново време с нескривана радост тя посреща вдъхновяваните от най-добра воля усилия, идещи из средата на великия руски народ за пълно и всеобщо разоръжаване, за генерално и окончателно премахване на войната като средство за разрешаване на международни и световни проблеми.

Когато на 18 септември 1959 година Съветското правителство внесе за разглеждане в Организацията на обединените нации предложение за такова разоръжаване, вълни от небивала радост заляха цялата земя, раздвижиха всички народи, изпълниха гърдите на всички честни хора с надежди за откриване на възможност светът да направи решителен завой към вечен мир, към вечно мирно съжителство. Това предложение бе мотивирано с убеждението, че „пълното разоръжаване на всички държави, унищожаването на всички средства за водене на война е най-ефикасният и най-реалният начин при сегашните условия да не се допусне разпалване на пагубна за народите ракетно-ядрена война, да се осигури траен мир на земята.“

Съветското правителство поиска от името на всички миролюбиви хора и народи по света повсеместно и цялостно разоръжаване, защото непре-

станното въоръжаване се оказва непоносимо бреме за човечеството и защото то крие в себе си реална опасност да доведе до световен конфликт, който ще превърне земята с цялата нейна култура в ад и гробница.

Фантазията на обикновения човек е слаба да си представи огромните средства, които големи и малки държави изразходват за въоръжаване. Знае се например, че „някои видове съвременни бомбардировачи струват повече, отколкото равно на тях по тегло количество злато“. Военната техника се развива толкова бързо, че „много видове въоръжения остаряват и отиват за отпадъци още преди да са излезли от завода“. За нищо друго толкова много не се мисли днес в голям брой от държавите по света, както за въоръжаване с все по-съвършени и по-съвършени средства за изстребление не на отделни хора, а на цели народи. В тая луда надпревара се прахосват без смисъл ценни блага, които биха могли да изсушат много сълзи по лицето на земята, да я направят градина, земя-рай, — земя, по която няма повече да пъплят стотици, хиляди, милиони хора, гладни, голи, безприютни, боси, жалки на вид, тревожни в себе си, понесли в душите си проклятието на своята собствена горчива съдба.

Фантазията на обикновения човек е слаба също да си представи и огромните опустошения, които една нова война може да причини на тая наша малка планета Земя. Грамадни градове, цветущи огнища на вековна култура, блестящи паметници на творческия гений на човечеството биха се превърнали в крупни развалини. Не стотици, не хиляди, а милиони и милиони човешки същества, разкъсани, разядени, задушени, превърнати във въглини, биха намерили своята трагична кончина. А съществуват и опасения при многобройните атомни и водородни взривове да се запали цялата атмосфера, да изгори в нея всеки живот, да се раздрусат Земята из основи, да се разкъса на грамадни блокове и тъй да полети безлюдна, безжизнена, суха, студена, жалка като Луната из безкрая.

Науката казва, че светът може да стигне до това положение, ако не се спре фантастичната в размерите си надпревара във въоръжаване, ако сатаната не се прогони веднаж завинаги от земята, ако разумът не надделее. Евангелската максима да се скрие ножът в ножницата, защото който вади нож, от нож умира, при съвременните условия и постижения на военната техника има мирово значение.

Тя се отнася не само за отделния човек, не само за отделен народ, а за света изобщо — да съществува ли той или не.

Напрежението расте със заплашителни темпове. Затова и ръководителят на Съветското правителство Н. С. Хрущов в декларацията си на пресконференция на 3 юни т. г. предупреди ясно и категорично: „Проблемът за разоръжаването не търпи отлагане, той настойчиво тропа на вратата. В сегашния век на атома, междуконтиненталните ракети и електротехниката по-нататъшното протакане на разрешаването на този проблем крие трагични последици“.

Фактът, че нито едно правителство не се обяви против предложението на Съветския съюз за всеобщо и пълно разоръжаване, говори, че не само народите, но и правителствените хора у тях виждат сериозната опасност и си дават сметка за ужасите от нея, ако тя не се предотврати с радикални средства. Организацията на обединените народи не само „одобри“ единодушно идеята за всеобщо и пълно разоръжаване, но и потвърди, че „въпросът за такова разоръжаване е най-важният въпрос, който стои пред света понастоящем“. Общото събрание на ООН отправи към отделните правителства „призив да бъдат положени всички усилия за най-бързо и конструктивно разрешаване на този проблем“.

В отговор на този призив на народите, верен на своя миротворчески принцип, Съветският съюз излезе на 3 юни т. г. с нови „Предложения за основните положения на Договора за всеобщо и пълно разоръжаване“. Тия предложения допълнят, а в някои пунктове и видоизменят, съответно на новите условия и изисквания, предложенията от 18 септември м. г.

В този с голяма историческа важност документ се казва, че „всеобщото и пълно разоръжаване предвижда: да се демобилизират всички въоръжени сили на държавите и да се забрани тяхното възстановяване под каквато и да било форма; да се забранят и унищожат всички запаси и да се прекрати производството на всички видове оръжие, включително атомното, водородното, химическото биологическото и други видове оръжие за масово унищожение; да бъдат унищожени всички средства, предназначени за пренасяне на оръжието за масово унищожение до целта; да бъдат ликвидирани всички военни бази, изтеглени и демобилизирани всички чужди войски, намиращи се на територията на която и да било държава; да бъдат отменени всички видове военна повинност на гражданите; да се прекрати военното обучение на населението и да бъдат закрити всички военни учебни заведения; да бъдат премахнати военните министерства, генералните щабове и техните местни органи, както и всички други военни и милитаризирани учреждения и организации; да се прекрати отпускането на средства за военни цели както по линията на държавните бюджети, така и по линиите на обществените организации и частните лица“.

На 18 септември 1959 година Съветското правителство предложи да започне процес на всеобщо и пълно разоръжаване под международен контрол в срок от четири години на три етапа. В първия етап се предвиждаше „съществено намаляване на обикновените въоръжени сили и въоръжения на държавите“, във втория — „да бъде завършена ликвидацията на останалите контингенти въоръжени сили и

да бъдат ликвидирани военните бази на чужди територии“, а в третия — „да бъдат унищожени всички видове ядрено и ракетно оръжие и да бъдат осъществени други мероприятия, завършващи всеобщото и пълно разоръжаване“.

В новите предложения от 3 юни т. г. се предвиждат също три етапа, но в по-друг ред. В първия етап се изисква „да се забранят и унищожат всички средства за изпращане до целта на ядрено оръжие (ракети със стратегическо и оперативно-тактическо предназначение, всички видове самолети-снаряди, всички военни самолети, които могат да доствят ядрено оръжие; военни кораби, които могат да бъдат използвани като носители на ядрено оръжие; всички класи и типове подводници; всички артилерийски системи и други средства, които могат да бъдат използвани като носители на атомно и водородно оръжие)“. В този етап се предвижда също ликвидация на военните бази на чужда територия. Във втория етап се изисква „да се забрани ядреното, биологическото и химическото оръжие, да се унищожат всички запаси от него и да се прекрати по-нататъшното му производство“, а в третия — „да завърши всеобщото и пълно разоръжаване, като се разпуснат всички армии, военни министерства, генерални щабове, като се премахне военната служба и военното обучение и се прекратят разходите за военни цели“.

В предложенията се настоява „да се вземат специални мерки за съблюдаване международния правен ред в отношенията между държавите и поддържане на мира между народите“, а също тъй „да се създаде международна контролна организация с компетенция върху всички мероприятия по разоръжаването“.

На 7 юни т. г. в Двореца на нациите в Женева Комитетът на десетте държави по разоръжаването възобнови своята работа. Още на първото заседание ръководителят на съветската делегация заместник-министърът на външните работи на СССР В. А. Зорин внесе за разглеждане горните предложения, като направи необходимите обосновки.

От изложеното се вижда, че Съветският съюз иска да се започне тъкмо с това, което прави крайно страшната в размерите и последиците си война невъзможна. „Когато бъдат унищожени бойните ракети с всякакъв радиус на действие, военната авиация, подводниците и военните кораби, артилерията, която стреля с ядрени заряди, и всички други средства за пренасяне до целта на оръжие за масово унищожение, а държавите не държат въоръжени сили и военни съоръжения във от своите граници, — се казва в „Предложенията“, — нападението на една страна срещу друга с помощта на атомно и водородно оръжие практически ще стане невъзможно“.

Прави силно впечатление обстоятелството, че „в името на тази цел Съветският съюз е готов да започне разоръжаването с унищожаване на всички средства за пренасяне до целта на ядрено оръжие, въпреки, че той има общопризнато превъзходство в най-съвременните и най-ефикасните средства от този род, а именно — в междуконтиненталните балистични ракети“. Този факт говори колко чистосърдечно и заедно с това колко авторитетно великият съветски народ чрез своите представители се обръща към всички народи в света, като им казва: Бра-

тя, дайте си ръцете, за да спасиме хубавата наша планета Земя от катастрофа!

На 8 юни т. г. Правителството на Народна република България излезе с декларация, в която радостно изразява своята „увереност, че предложенията за всеобщо и пълно разоръжаване ще дадат нов тласък в борбата на народите за установяване на траен мир и мирно съвместно съществуване“. Членовете на Родната църква от своя страна изказват вседушевно пожелания високоблагородната инициатива на Съветския съюз за пълно и всеобщо разоръжаване да стане действителност: да си от-

дъхнат народите от ужасния кошмар на войната, да я заличат завинаги от общочовешката история и да започнат една съвършено нова история — история на мир, на блага воля, на всеобщо строителство, прекрасната цел на което е пълна радост за всички!

Нали такава е светата воля на Небесния отец: всички хора, Негови възлюбени чедра, да живеят на земята като братя и като братя да я направят земя хубава, истински рай за всички?!

Д-Р ТОДОР п. ТОДОРОВ

Църква и народ

Родната ни Църква е сторила много за българския народ, за опазване на националния дух и религиозното чувство през петвековното турско робство. Манастирите, сгъсени в отдалечени балкански усои, където турски крак рядко е стъпвал, са били хранилища на българската мисъл и Христова вяра. Там никога не е пресъхвала струята на българската книга.

По примера на Синайските манастири, някои български манастири са поддържали в градове и поголеми села свои метоси, където са отсядали техни пратеници-монаси изповедници. По такъв начин манастирите са държали жива връзка с народа. А освен това, при манастирските килии, метоси и разни църкви в планинските селища са били открити и работели първите български килийни училища. Така църквата просвещавала народа и му вдъхвала светла вяра в бъдещето. От своя страна народът събирал сили, които чакали своето време да се разгърнат и дадат благодатни плодове за народната свобода.

В опазване на българския дух и надеждата за освобождение от турско робство е изиграла голяма роля и връзката на българския народ с братския руски народ. В тежките дни на робия, български търговци отивали в Русия. Там занасяли розово масло, коприна, килими и пр., а донасяли обратно търговски вещи, свещенически одежди, икони, богослужебни книги и руски книги за прочит. Мнозина български монаси се ползвали от донесените книги. А други монаси имали личен контакт с руски монаси от светогорските манастири и научили руски език. Така се сложило началото на руското книжовно влияние върху българския писмен език и се укрепила връзката между руския и българския народ.

В края на XVII в. турската империя започнала вътрешно да се разлага. След сключването на мирния договор на Турция с Австрия в Свищов и с Русия в Яш (1791—1792 г.) се явили кърджалийските орди, които разрушавали цветущи селища и манастири. Българското население изживявало нечуван насилия и грабежи. Животът станал непоносим.

По страниците на бележитата книга Неделник (Кириакодромион) на Софроний Врачански, печатана 1806 г. в Римник (Румъния), запазена в храма „Св. Архангел Михаил“ в с. Костенец, в една приписка, е отбелязано:

„Да сия знае кога се прави троенъ друмъ сиречь етиманския друмъ ногу тегли тогава казата зоръ беше гонения биеа по селата човеците нашето село Костенецъ работи на най-лошото место зависти ради еретиковъ отъ капията доле подъ моста на гулемия сипей башъ на скалата и правея на турците тесалетъ сосъ тупане и свирни и многу в царство турско султанъ азисъ има нашему 1863 лето месець маия битимъ.“

От тази приписка научаваме, че населението от Костенец е работило при насилия и побоища на стария път Ихтиман — Пазарджик при „Капията“, т. е. известната „Траянова врата“ на най-лошото място — „Булин бряг“, на около 500 м край р. Яворица, извираща от в. Бенковски (Еледжик), десен приток на р. Тополница.

Турските зверства върху българското население предизвикали Априлското въстание през 1876 година, което било потушено при големи жестокости. Редица български селища били опожарени, а жителите им избити по най-жесток начин. В това въстание даде свидни жертви и българската църква, за което Негово Светейшество Българският Патриарх Кирил, в битността си Пловдивски митрополит, казва:

„Искате ли да видите мястото на Божия служител в епопеята на Априлските дни, вървете подир Бенковски — от дебрите на Средногорието, до лобното му място. В Средногорието ще го срещнете заедно с поп Груя, а на лобното му място — ще видите как неговата кръв се смесва с кръвта на съподвижника му поп Кирил.“

Само в Панагюрския революционен окръг през Априлското въстание са убити и обесени 22 свещеници и затваряни и заточавани 23 свещеници.

С потушаването на Априлското въстание, духът на българския народ не бил сломен и надеждата му за освобождение не спряла, а с по-голямо упование очаквал помощ от братска Русия. Тази надежда почивала на вековните исторически, религиозни и културни връзки между двата народа. Тя създавала героичния образ на дядо Иван. И действително братският руски народ ороси българската земя с кръвта на двеста хиляди свидни витязи, върху чиято кръв изгря свободата на България.

Негово Светейшество Алексей, Патриарх Московски и на цяла Русия, в словото си, произнесено в храма-паметник „Рождество Христово“ при с. Шипка, на 12 септември 1957 г., казва:

„Може да се каже, че през времето на петвековното чуждо робство българският народ дължи съхранението на православната вяра, езика и народността си главно на своите пастири, които са живели един живот с народа си, делейки с него радости и скърби, и приемали върху себе си първите удари на поробителите. И в това време духът на българския народ се поддържал с крепка надежда за помощта на единомерна Русия.

И ето тъкмо тогава тая помощ дошла. Православните руски люде помнили от кого някога са приели на родния език словото Божие; помнили, че в далечното минало България бе за нас, руските люде, източник на начална образователност, на нашата писменост, на църковните книги и съчувствували на българския народ в бедствията му... И не е удивително, че в особено тежките за българския народ дни, руският народ е застанал в негова защита.“

Благодарността на българския народ за свободата, що му дари руският народ, е изразена от Негово Светейшество Българския Патриарх Кирил в словото му, произнесено на 12 септември 1957 година в храма-паметник „Рождество Христово“ в с. Шипка, в което подчертава:

„В славната епопея на Освободителната война се изпълниха Христовите думи: „Никои няма любов по-голяма от тая, да положи душата си за своите приятели“ (Иоан. 15:13). Вдъхновявани от вярата в Господните думи и водени от обич към поробения български народ, руските богатири тръгнаха от своята неизгледно хубава и безкрайна земя, преминаха Дунава и съкрушиха робското иго, за да бъде българският народ освободен. Наистина, по-голяма любов от тая не може да има, защото това е жертвена любов към братята българи. Оценявайки по достойнство тая жертва за свободата, ние безусловно виждаме в нея изпълнение на боговдъхновената поръчка на св. ап. Иоана Богослова: „Любовта познахме по това, че Той положи за нас душата Си; и ние сме длъжни да полагаме душите си за братята“ (1 Иоан. 3:16).

В знак на признателност, българският народ е издигнал величествени храмове-паметници за увековечаване паметта на руските герои, паднали за свободата ни.

Българската православна църква неуклонно следва свещеното си дело от миналото, като и днес служи предано на своя прекрасен народ.

Прот. ДИМ. ПОПОВ

Домът на академик Николай Севастианович Державин

(СПОМЕНИ)

По случай смъртта на Мария Ивановна Державин

С Николай Севастианович се знаехме по име от 1898 година още като студенти — той в Нежин, аз в Казань. Лично се видяхме и свързахме за цял живот в 1907 г. В дома му влязох за пръв път в 1909 година. През тази година аз бях в командировка в Петербург за специализация по руски език и руска литература. Бях се записал и слушах лекциите на известни професори като Тарле и други в университета и Нечаевата висша педагогическа академия. В същото време редовно посещавах уроците по руски език и литература на Николай Севастианович, който в това време беше още преподавател в гимназията.

Всеки ден се срещаме с Николай Севастианович. Рядко минаваше ден да не бъда поканен и да не посетя дома му. Това беше необикновено гостоприемно и интересно за мене дом. Не съм виждал по щастлив дом в живота си. Младите съпрузи Николай и Мария живееха един за друг. Те приличаха и техните близки ги оприличаваха на Алиса и Бранд от известната драматическа поема „Бранд“ от Хенри Ибсен. Също като Алиса и Бранд те се разбираха във всяко отношение, обичаха се и живееха един за друг. Бяха в пълната смисъл на думата „едно тяло и една душа“. Животът им беше поезия.

Вдъхновяван и насърчаван от своята съпруга още в ония години (1909—1910), Николай Севастианович бе се издигнал обществено. Бе станал популярен в цяла Русия особено между българските преселници в Русия. Той бе обходил вече всички селища на тия преселници. Бе изчислил лично, че българските преселници в Русия възлизат на

повече от 300 хиляди души, това, което до него не се знаеше. Бе проучил различните техни наречия, техните обичаи и традиции и бе написал книги за тях. Бе записал на грамофонни плочи много български песни и приказки. Бе подбрал и донесъл у дома си български народни носии — мъжки и женски. Всичко това бе подредено в неговия дом, който по тоя начин бе обърнат в нещо като български народен музей.

Николай Севастианович от гимназията по-натък мина в университета, стана професор, а после и ректор на университета. Възложена му бе по едно време и длъжността директор на голямата петербургска библиотека. Както в царско време, така и след революцията възлагаха му се все важни, отговорни служби. Получаваше често командировки в чужбина. Биваше начело на много научни институти и комисии. И през същото това време денонощно той пишеше, вдъхновяван и окрилян от своята любима другарка-съпруга.

Николай Севастианович написа повече от 400 научни и литературни труда, от които над 80 посветени на българите и на България. Написа той за България и повече от 200 вестникарски статии и отзиви. Академията на СССР направи специална изложба на неговите творения и издаде паметна книга за тях.

Много се радваше Мария Ивановна за успехите на своя съпруг. Тя гледаше на тях като на свои лични успехи.

Мария Ивановна имаше голямо влияние и на своя син. Тя го отгледа с любов, възпита го и го вдъхнови да върви по пътя на баща си. Още щом свър-

ши университета, нейният мил Котик се предаде на научна работа, бързо напредна, стана професор и в едно сравнително късо време написа 200 работи по история на французката, испанската, латино-американската литература, а също по литературата и театъра на славянските народи и частно за България 24 труда. Останаха ненапечатани до сега една монография за Христо Ботев и „Записки за Априлското въстание“ от Захарий Стоянов, преведени от него на руски език. Но и те ще бъдат напечатани в скоро време, както току-що е напечатана много сериозната му книга „Сервантес“, в която е нарисван с голяма вещина и документално живота на Сервантеса, автор на „Дон Кихот“, както и цялата негова епоха.

Котик, професор Константин Николаевич, беше в България с баща си през 1945 година. За неговите трудове, за неговия научен интерес към българската литература и българския театър той бе приет за член-кореспондент на Българската академия на науките, на която баща му Николай Севастиянович беше почетен член.

За Мария Ивановна може да каже много по интересни работи нейната снаха Мария Александровна, която остана единичка в дома Державин.

Николай Севастиянович както се знае заболя в България през 1945 г. Мария Ивановна веднага пристигна в София и го прибра в Ленинград, положи големи грижи за него, но не можа да го спаси. Той почина на 27 февруари 1953 година. Само след три години на 2 декември 1956 година почина и нейният мил Котик.

Мария Ивановна, която живя за своя дом, за своя съпруг и син не могла да издържи. Починала

и тя, което до сега не се знаеше в България от много от многобройните приятели и почитатели на дома Державин. За нейната смърт получих писмо от снаха ѝ Мария Александровна с дата 20 февруари 1960 година. Мария Александровна между друго, пише:

... Мария Ивановна почина на 1 август 1959 година. „Вие с нея сте се видели в България през 1945 г. От 1953 година, когато за голяма неизрима наша скръб, Николай Севастиянович почина. Мария Ивановна почти всичкото си време прекарваше в Комарево, на вилата, покрай Котика, тъй като, Вие знаете, той боледуваше тежко. Аз често го посещавах. Още в ония години Мария Ивановна страдеше от много повишено кръвно налягане, а също и от склероза, а след смъртта на Котика, вследствие неизразимите майчински преживявания, тя бе сломена, отпадна и сериозно заболя. Без да се гледа на добрия климат и икономическите условия, на медицинска помощ и на моите лични грижи за нея, тя почина на 84-годишна възраст.

Мене ми е много мъчно да Ви пиша тия подробности, но тъй като знам, че Вие сте един от най-старите приятели на дома Державин, трябваше да Ви пиша.“

Мария Ивановна, душата на дома Державин е много заслужила жена. Тя бе обичана и уважавана от свои и чужди, които я познаваха. Тя беше любима съпруга и майка, дружелюбна и човеколюбива. Нейното име няма да бъде забравено, както няма да бъде забравено името на академик Николай Севастиянович Державин.

Д. БОЖКОВ

Братя Миладинови

(По случай 150 години от раждането на Димитър Миладинов)

Между многобройните светли имена в безкрайната мартирология на българите видни места държат двамата братя Димитър и Константин Миладинови, синове на Христо Миладинов, беден грънчар в Струга.

Димитър Миладинов е роден 1810, а Константин в 1832 година.

Бащата, ученолюбив българин, желаещ да даде просвета на Димитра, своя първороден син, го изпраща в манастира „Св. Наум“ да слугува на монасите и да се учи.

Момъкът престоява в манастира няколко години. Постъпва след това в охридското гръцко училище, дето продължава да се учи при големи трудности и лишения. Проявява бляскави дарби и успех. Това става причина да го назначат за учител в същото училище.

Жаден за по-голяма наука, той напуска учителството. Заминава да продължи образованието си в прочутото тогава гръцко училище в Янина. Тук, освен другите науки, той изучава езици: гръцки, италиански и френски.

Свършил с отличие своето гимназиално образование, Димитър Миладинов се завръща в родния си град. В сърцето му гори свещената искра на лю-

бовта към неговия поробен народ и потъпкан бащин език, запалена от мелодичните песни за славното минало на българина, с които сладкопойна майка македонка е кърмила, люляла и приспивала своята мила първа рожба.

Уроците за бляскавата култура на древна Елада и идеите за великото бъдеще на панелинизма не са го пленили, не са притъпили народното му чувство. Той гори от силно желание да се посвети всецяло в служба на своя народ-мъченик.

Става учител. Буди задрямалото народно съзнание у своите съграждани. Открива борба против гръцкото духовенство. То, обаче, е могъщо и почва жестоко гонение против народния будител. Не му дава възможност да върши своята просветна дейност. Изгонван от един град, той постъпва учител в друг град.

В 1845 година се среща с руския професор Виктор Григорович, пътуващ из Македония за научни издирвания, завежда го у дома си, гдето майка му изпява на професора чудно хубави македонски песни. Професорът е възхитен от тях и дава съвет на младия учител да ги запише, както и да почне да събира и други народни песни, което той предприел с голямо усърдие.

Клеветен и преследван от гръцкото духовенство, Миладинов е принуден да напусне Македония.

Той обикаля Босна, Херцеговина, Сърбия, Унгария, запознава се с живота, нравите, културата на тамошното население, влиза във връзка с много учени мъже.

В 1856 година се завръща в отечеството си и с още по-голяма любов се прѣдава на просветна дейност. Той учителствува последователно в Струга, Охрид, Битоля, Прилеп, Кукуш и други македонски места, дето елинизъмът, след многовековен гнет, е успял да внесе смут в душата на българите.

Димитър Миладинов е не само учител. Той е борец, апостол на освобождението от гръцкото духовно иго. Той учи и млади и стари да обичат своя род и език, да отворят български училища, да искат българско духовенство, да се молят Богу на матерния си език, като им доставя български книги и пр.

Натоварен да събира помощи от Македония за построяване на българска църква в Цариград, той при пътуването се запознава с най-видните свои сънародници в тази злочеста страна, изучава техните нужди, болки, страдания, прави всичко, за да се изкорени отровното жило на елинизма, забито дълбоко в сърцата им, влива в техните души вяра за по-радостни и по-щастливи дни.

На 16. II. 1861 година, през нощта този неуморим труженик бива арестуван, наклеветен от охридския гръцки владика Мелетий, че бунтува македонците да въстанат против султанската власт. През май с. г., окован с вериги, го откарват в цариградската тъмница.

Константин Миладинов свършва гръцка гимназия в Янина. Учителствува няколко години, след което

постъпва в Атинския университет, за да добие висше образование.

Брат му го изпраща и в Москва, дето завършва университетското си образование. Обогатен със знания, той се завръща в своята татковина.

Взема събраните от брата му и от самия него народни песни, отнася ги в Загреб, дето с помощта на големия приятел и благодетел на народа ни епископ Щросмайер ги напечатва.

Всеки може да си представи каква голяма радост е обладала душата на младия високоинтелигентен българин, който се завръщал в отечеството си, готов да му служи с всичките си познания, сили и дарби, носещ при това на своите сънародници такава полезна и ценна книга, която ще прослави творческия гений на забравения от света поробен от векове български народ.

Тази напълно заслужена радост, обаче, бива помрачена — изчезва завинаги. Константин се научава в Бялград за злочестината, що сполетяла брата му. Заминава веднага за Цариград. На 29. VI. 1861 година влиза в страшната тъмница, за да прегърне и утеши своя мил брат, одето вече не излиза.

Вестта за тежката участ на двамата братя се разнася в странство. Щросмайер, щом я узнава, пише на австрийския посланник да се застъпи за тях. Последният, подкрепен и от руския посланник, прави нужните постъпки. Високата порта нарежда за освобождението им.

Но врагове на българщината узнали за това, подкупват някои служачи в затвора да поставят отрова в храната на злочестите братя. В страшни болки Димитър предава Богу дух на 7. I., а Константин на 11. I. 1862 година.

Н. Д. КАБЛЕШКОВ

Най-старият храм във Варшава

На улица Швиентоежска във Варшава, в двора на зданията под № 6 и 8 до началото на войната през 1939 година имаше запазени две стени на разрушен храм, с олтарна стена на изток.

В описанието на гр. Варшава от 1730 г. историкът Еридтел нарича този храм „най-стара светиня на града“, без да посочва на кой светия е бил посветен и кога е бил построен.

М. Балинский в своя труд „Старожитна Полска“ потвърждава, че това е първият храм във Варшава, наричайки го „кошцол швиентого Йежего“ (храм „Св. Георги“). Варшавският историк Гликсберг пък определено посочва, че тук имало някога православна църква „Св. Юрий“ и старинен манастир.

Разпространението на християнството в славянските страни доста се разширило, когато Моравският княз Ростислав се обърнал към Цариград с молба да бъдат изпратени в неговата страна просветители. Византийският император Михаил III и патриарх Фотий назначили за проповедници сред славянските светите братя Кирил и Методий, които пристигнали в Моравия през 863 година.

Християнството в Полша започнало да се разпространява в края на IX век. То прониквало от запад чрез немците, по римо-католически обряд, и от

юг и югозапад, от Чехия и Моравия, чрез равноапостолните просветители на славяните св. св. Кирил и Методий и техните ученици — по източен обряд и на славянски език.

В полските католически служебници и календари и досега още денят 7 юли е посветен на паметта на просветителите на Полша св. св. Кирил и Методий.

Разпространявайки християнството, немците се стараели да насаждат своето политическо влияние, което до известна степен затруднявало тяхната мисионерска дейност. В същото време св. св. Кирил и Методий завършвали своята проповед в България, Чехия, Силезия и Моравия, насочвайки по-нататъшната си работа към Угрия и Мазовия. Успешната работа на св. св. Кирил и Методий не се харесвала на немците. Приписвайки на св. братя разни обвинения, те се обърнали с молба към Рим да бъдат изгонени. Папа Николай I извикал в Рим св. св. Кирил и Методий за обяснения. По време на пристигането на св. св. Кирил и Методий в Рим имало вече друг папа — Адриан II (867 год.), който сметнал обвиненията срещу светите братя за неоснователни, като ги нарекъл „просветители на славяните“ и им разрешил да проповядват на славянски език.

Трябва да отбележим, че по онова време, т. е. до окончателното разделение на Църквата (1054 г.), Източната църква се отличавала от Западната в полските земи предимно само по замяната на латинския език със славянския.

След завръщането си в Мазовия св. Методий назначил за епископ Прохора. Т. Свенецкий в своя труд „Опис старожитней Польски“ отбелязва, че Полша била приела християнството от Моравия, от просветителите на славяните св. св. Кирил и Методий и на техните мисионери на славянски език. Разпространението на християнството на славянски език се започнало в края на 9 век и се завършило в половината на 10 век.

Князът Мазовецки, а по-късно Полски, Мечислав I (Миешко) приел християнството пред встъпването си в брак с Дубравка, дъщерята на чешкия княз Болеслав I, в 965 година. Дубравка усърдно помагала на новопокръстенния Мечислав I за окончателното изкоренение на езичеството и за изграждането на Църквата.

В 977 година Дубравка починала, а две години по-късно Мечислав встъпил във втори брак с Ода, дъщеря на северния маркграф Дитрих. Под влияние на жена си, той „оддал снебие з цалим своном потомством под опеке Столицы Апостольской“. Тогава било пристъпено към замяна на славянския език при богослужението с латинския.

Нима е бил в състояние Мечислав да даде решение за съоръжаване на храма по гръко-източен обряд. Следователно трябва да се смята, че църквата „Св. Георги“ е била построена през седемдесетте или осемдесетте години на X столетие.

Църквата е била построена в селото Варшава, едно от петте малки села, които впоследствие влезли в чертите на града, който взел неговото име. Селото се намирало на края на гъста гора и принадлежало на Черското воеводство. Жителите му били чехи, поляци и червено-руси. По-късно тук

имало голям манастир и било определено специално място за гробища.

В 1195 г. църквата била превърната в католическа, а през 1339 г. манастирът бил предаден на кавалерите от ордена на св. Августин.

За времето на закриването на храма сведенията са съвсем разногласни. В. Шиборовский отбелязва, че в 1657 година църквата „Св. Георги“, силно повредена през време на шведската война, е била закрыта, а Ф. Собещанский твърди, че църквата с манастира били закрыти само през декември 1819 година. В пътеводителя по Варшава на Ф. Собещанский, издаден през май 1857 г. се споменава за тази църква, като носеща по-късно наименованието „Св. Мартин и Отци Августинци“, която неколкократно била ремонтирана.

Не се изключва възможността, че след шведския погром тази църква е била реставрирана и просъществувала до 1819 година.

В църквата имало старинна икона на Божията Майка, покрита със сребърна риза. Тази риза е пречила да се установи времето на написването на иконата и да се определи нейната художествена ценност. Имало също така и икона на св. Онуфрий и св. Давид.

В началото на XVII столетие гробището е било предназначено за погребаване на престъпници, обезглавявани и обесвани на площад Старе Място, „за да не заемат място в другите гробища сред порядъчните граждани“.

Над вратите на това гробище е имало металическо изображение на човешко туловище без глава, за предупреждение на живите, да бъдат добродетелни граждани.

През 1820 година площадът, на който се намирали по-рано църквата и манастирът, е станал собственост на фирмата за селскостопански машини на Евенс, а по-късно на фабриката на Лилъпопа.

Превел: Х. П-в

(Из „Церковний вестник“ — Варшава)

ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

Зографският манастир

На юг, край Бялото море, където
ухай зеленият планински склон,
там с белоснежното чело в небето
високо се издига връх Атон!

А край брега, забулен от дафини,
от кипариси, от шибой, чемшир,
укрепвал вярата безброй години
Зографският атонски манастир.

О, да! Светата българска обител
в робията крепила цял народ,
че с любовта към вечния Спасител
надежди давала за нов живот!

Навеки пак сияй с чети-минеи,
с евангелия, с Божии слова,
Обител наша! . . . Грей с полиелен!
И да не гаснат твоите кандила!

И все така сияй сред кипариси,
градена с белокаменни стени,
с духа на чудния монах Паисий,
с рева на беломорските вълни!

МИХАИЛ КОВАЧЕВ

Калугерица

(Чепинска историческа легенда)

Историци и изследователи за изясняване на някои исторически моменти често са прибегвали до преданията и са се ползвали от тях, като са ги изчиствали от съмнителните примеси.

В българската народна памет се таят цели съкровища от песни и предания със сюжет из историята на българския народ, които разясняват не малко празнини в нашата история.

Преданията за миналото на една местност, покрайнина, град, или градище са ценни данни, по които се разкриват случки и събития в живота от едно племе или народ. Тия предания от незапомнени времена се предават от поколение на поколение като завещание на наследници, което може да нарастне с нови добавки, които добавки следва науката и ревностни любители на българските старини да ги откриват и пресяват.

Когато османската държава почна вътрешно да се разнищава от непокорни спахии, еничери, кърджали и местни султани и поробените българи почнаха да понасят повече насилия, обири и убийства, надигнаха се народни синове, които повеждаха борба за отпор и отмъщение срещу тия злосторници. Тия народни борци преданието ги поставя редом с българските войводи, които отвреме навреме са подигали народни движения за събаряне на турското господство.

Такова историческо предание представлява и предлаганата чепинска легенда за „Еленка“ и „Калугерица“ при село Корова, Велинградска околност.

След направените срещи, посещения и разговори с българо-мохамеданите, отправихме се из широкия западен, пясъчен бряг на река Еленка (Стара река), отгдето съзерцавахме красивия озеленен хълм „Калугерица“, който се издига южно от селото, непосредствено от източния бряг на реката.

Хълмът е островърх, със стръмни склонове, целият покрит с борови, кленови, габерови и други дървета и храсти. Стръмна козя пътечка води към върха му и обикаля към източната страна, за да слезе към страничните останки на някогашното село Елисеица, после Долене, до самата ж. п. линия. На източната част, по същата пътека се среща пълноводен извор, който преди повече от стотина години е изграден от стария коровчанин Алия в чешма с чучур и корито за водопой. И днес тая чешма се именува „Дядовата Алиева чешма“. Монасите от „Св. Спас“ черпили вода от тоя извор, а сега козите, които са на паша из околните ливади, се наслаждават на вкусната му вода.

На върха на Калугерица иманярите сега са открили останките на черковище, наричано по-рано манастирището „Св. Спас“. Стефан Захариев в своята книга „Описание на Татар-Пазарджишката кааза“ нарича това манастирище „Ески кешишлик“, т. е. „Старо манастирище“.

Близко до останките от Елисеица се намира местността „Среброто“, с находища от азбест, а населението говори и за руди от сребро и злато.

По красивите хълмове на Чепинската котловина, обрасли с тъмни борови гори, които зиме са покрити със снегове, а лете със сочни ливади и пасища, гдето волно скачат от скала на скала сърни, елени, зайчета и диви кози, гдето обилно цъфтят сини тинтяви и ален макове и растат като рози хубави ергени и моми, израстна и мома Еленка, в малкото, свито в котловината село Корова. Тя беше останала кръгло сираче. Баша ѝ Манчо, при спор с Рамадан ага — чифликчията от Лъджене, за отнетите от агата Манчови овци, паднал промушен в корема. Овците отишли в агония чифлик безвъзмездно, а Манчо — в гробищата. Наскоро, от скръб по Манчо и от черна неволя, майка ѝ се поминала. Еленка останала сама. Вуйчо ѝ Климент, монах от Метоха, взема нея и бащиния ѝ имот под свое попечителство. Братството от Метоха беше пратило стария монах Климент на Калугерица да обслужва параклиса „Св. Спас“ и да надзирава работата на метохските овчари при пасищата между Елешница и Калугерица.

Еленка била на осемнадесет години, хубава, гиздава, здрава мома.

През ден тя отивала при вуйчо си да му послужи с почистване, пране, гозба и други нужди, а при вечер се прибирала в село при една стара роднина.

Весело и безгрижно минавали дните за Еленка. За честото ѝ ходене в параклиса при вуйчо си, селяните галено я зовели „Еленка калугерката минава“, а понякога само „Калугерката“, или „внучката на калугера“.

От това продължително минаване и заминаване на Еленка — за параклиса при монаха, рида починали да назовават „Калугерица“, „ридът на калугерищата“.

Освен селските ергени, в Еленка се заглеждал и чифликчийският син от Лъджене — Осман. В харема си той бил насила затворил и помохамеданчил две български девойки. Сега задирял и Еленка. Често на кон, придружен от двама-трима аргати, обикалял из имението на баща си, из гори, пасища и ниви, при овчари, жътвари и косачи. Той бил млад, буен, разглезен младеж, като повечето чорбалжийски синове.

При среща с Еленка той ѝ правил предложение да отиде с него в чифлика, бяла ханъма да стане, само на миндер да стои, чорбаджийка да му е. Но Еленка отхвърляла с възмущение това предложение. Тя се отвращавала от този човек не само защото бил турчин, подтисник на българите, но неговият баща бил убиец на баща ѝ и причина за смъртта на майка ѝ. Освен това — тя била дала дума на най-видния селски ергенин, на овчаря Иван.

Това станало в онова страшно за българите време, когато башибозуци, кърсердари и бейове кръстосвали земята ни и гдето минели техните орди оставяли кървави дири, пепелища и позор. Селяните напускали къщите си и бягали по горите догде поотмине ужасията. Свили се сърцата на родопчани. Страшна вест ги гнетела: „Само който се от-

каже от вярата си и стане турчин, ще се спаси от смърт“. Млади и стари живеели и чакали страшната си съдба — помохамеданчването, и нямало кой да ги спаси, защото българите били безправна рая.

Един ден, когато пролетното слънце бавно и тържествено се подавало на хоризонта на изток, за да облее със златните си лъчи малкото родопско село Корова, няколко девойки се изкачвали чевръсто с кобилицы и бели менци на рамо по склона към чешмата.

Момински смях огласял околните чукари и се сливал с повея на бориките и шуртенето на чешмата. Те си разказвали момински спомени, шепнели си тайни приказки за възделенни чувства. Между тях девойки била и Еленка. На нейното румено лице била изписана скръб, черните ѝ вежди били свити. Мъка лежала на сърцето ѝ. Нейната усмивка изчезнала. Осман не ѝ давал спокоичество, засреждал я, задирял я, правел ѝ предложение доброволно да го последва в харема му.

Момичетата си напълнили менците с вода и тръгнали да си отиват. Внезапно откъм гората се чул силен настойчив вик: „Почакайте, почакайте!...“

Уплашени, девойките не знаели какво да правят — да бягат ли или да чакат. Догде се размаивали, пред тях, на кон, дошъл Осман, последван от двама други конници.

Тогава девойките бързо тръгнали към селото. Осман застанал пред Еленка и казал: „За последен път ти казвам да дойдеш доброволно в харема ми. Аз съм те обикнал и само моя ще бъдеш, който се изпречи на пътя ми и ми попречи да те взема, жив няма да остане. Хайде сега ела при мен на коня ми и право у дома“.

В Еленкиния поглед засвяткала безкрайна омраза. Тя оставила менците до чешмата, подпряла се на кобилицата и смело казала на Осман: „Османе, ти имаш сила да се наложиш, но аз имам воля да не ти се подчинявам, па каквото ще да става. Ако съм сирота, беззащитна, не съм добитък да ме третираш както си пожелаеш, аз с тебе няма да дойда никога. Баща ти ограби овците ни, уби невинния ми баща, майка ми от скръб за него умря и сега посягаш към мене. Предупреждавам те, че Иван няма да те остави така да ме оскърбяваш“...

Осман се ядосал, хванал дръжката на ятагана си, но се спрял. Тогава станало неочакваното.

Той посегнал да сграбчи и дигне Еленка на коня си, но Еленка го отблъснала и с все сила стоварила кобилицата върху главата му... Главата му се пръснала, силна струя кръв потекла и Осман се свлякъл безжизнен труп на земята. Конят се уплашил и побягнал към Лъджене. Еленка хвърлила кобилицата и също хукнала към гората... Момичетата писнали и тичешком се отправили към Ко-

рова. Двамата другари на Осман се спуснали с конете си след Еленка, настигнали я, извадили ятаганите си и с няколко удара я наскели на късове, които хвърлили в реката.

Реката станала гроб на Еленка.

Над високия източен бряг на река Еленка бил застанал млад, снажен, строен овчар, той дълго време гледал реката. Не, сега той не бил овчар. На кръста му стърчали дръжките на два големи бойни пищови и широк ятаган. Под абата му се подавала дълга пушка бойлия. Строгото му лице издавало решителност и гняв. Той бил слязъл от тайнствения Алабак. Там, горе, в планината оставил стадото овци на Рамадан ага; оставил там подкования си кривак и усмивката си. Това е Иван — Иван, овчарят, любимия на Еленка. След като се научил за трагичния край на Еленка, той поел пътя на трудния, пълен с изпитание живот на старите български хайдути. Той станал бунтовник против коварната свирепа турска власт, да отмъсти за хилядите български жертви, паднали под ярема, за мъките и грабителството на турските бейове, спахии, аги и чорбаджии и да подпомага бедната българска рая, като ѝ вдъхва надежда за свобода. Той замахнал законително юмрук и пошепнал:

„Еленке, ще отмъстя заради тебе. От днес поемам Балкана и борбата срещу поробителите, ставам бунтовник за България“.

След тая клетва той бавно се отправил към Милеви скали...

В една безлунна юлска нощ, шестима юнаци заслизали по стръмните скали на Араб-чал, през Мариница и покрай гъсто залесените брегове на Стара река, те се отправили към Лъджене. Малкото селище и чифликът били потънали в тъмнина и тишина. Юнаците незабелязано обкръжили чифлика на Рамадан ага. Чифлишките постройки — жилища, хамбари, обори, хареми на лъджанския чифликчия Рамадан ага пламнали от няколко страни в огромен пожар. Смелите юнаци, водени от Иван, загърмели с оръжията си и станала страшна тревога. Аргатите се разбягали. Рамадан ага едва успял да се измъкне жив и здрав и се скрил нягде. Кадъните пищели, бягали и търсели спасение. Иван с другарите си помогнал на децата да се избавят от пожара.

От тогава местното население почнало да зове островърхия рид под Корова — Калутерица, а реката, идеща от Каменица към Корова, която станала гроб на храбрата Еленка, и до сега се нарича река Еленка.

ПЕТЪР ИЛИЕВ СЛИВЕНСКИ

Боже мой, избави ме от ръцете на нечестивия, от ръцете на беззаконника..., защото Ти си моя надежда, Господи Боже, мое упование...

(Пс. 70:4-5)

КНЯЖИНА

ПРЕПОДОБЕН ИОСИФ ПЕСНОПИСЕЦ, ИЗ ИСТОРИЯТА НА ЦЪРКОВНАТА ХИМНОЛОГИЯ. ДОЦЕНТ Д-Р ВАСИЛ ИВ. ПАНДУРСКИ, ГОДИШНИК НА ДУХОВНАТА АКАДЕМИЯ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“, СОФИЯ, ТОМ VIII (XXXIV), ГОД. 1958/1959, СТР. 43 (270—313)

Църковната химнология като дял от Литургиката у нас е нова наука. Тя има за предмет църковното богослужбно песнено творчество — неговия произход, авторство, особеностите му като църковно-поетично изкуство: стил, дух, форма, съдържание и др. Вдъхновени от св. Духа мнозина църковни поети са изляли в звучни слова и в красива поетична форма своите свещени възторзи и трепетите на своето богоустремено сърце. В чудни песнопения те или прославят Бога за Неговото величие, сила и премъдрост, или в благоговейна почит възхвалят добродетелите и подвизите на светите мъченици, преподобни, светители и праведни или пък разкриват своите чувства на сърдечно съкрушение и покаяние, възлагайки надеждата си на неизмеримото Божие милосърдие. Цялото наше църковно песнено творчество, съставляеще съдържанието главно на Октоиха (осмогласника — песнопенията от вечерното и утринно богослужение през дните на седмицата, на осемте гласа), Триода — постен и цветен (песнопенията от пред и след пасхален период) и Минея (песнопенията по месецослова) представлява необозримо и неограничено духовно съкровище, истинска антология (цветосъбрание, китка) на светата Христова Църква. Кои са авторите на тия вдъхновени песни, които ето вече векове наред услаждат, възторгват, просветляват вълнуват и умиляват вярващата душа? Голямото смирение, тъй характерно за истински великите и високо надарени люде, е оставило в неизвестност имената на мнозина. За някои от тях обаче имаме по-точни сведения за обстоятелствата на техния живот и за тяхното песнено творчество. Последното е благодатен предмет за научно изследване. Такава задача си е поставил и преподавателят по Църковна химнология при Духовната академия доцентът д-р Васил Ив. Пандурски. В последния Годишник на Академията той ни предлага своето научно изследване върху Преподобния Иосиф Песнописец и неговото огромно по численост и забележително по литературни достойнства църковно-песнено творчество.

В уводните си бележки авторът, като изтъква пението като съществен елемент в християнското богослужение, ни запознава накратко с първоначалните богослужбени песни в древната Християнска църква — псалми, славословия и духовни песни, за които имаме сведения в новозаветните свещени книги (Мат. 26:30; Ефес. 5:18—19). С така наречените тропари, стихирни, кондаци и икоси, антифони, канони и др. По-нататък авторът прави кратък исторически преглед на развоя на християнското песнено творчество, отбелязва имената на най-видните песнотворци: св. Ефрем Сирин, Методий Патарски, Пруденс, преп. Авксентий, Роман Сладкопевец, св. Софроний Патр. Иерусалимски, преп. Андрей Критски, преп. Козма Маюмски, на колоса и класика на църковната поезия — св. Иоан Дамаскин, на Теодор и Иосиф Студит. Теофан Начертан и др., след това дава кратко животописание на преп. Иосиф Песнописец, излага многоплодното му песнено творчество, спира се на художествените му достойнства и приключва интересната си студия с почитта, която св. Църква заслужено е отдала и отдава на този вдъхновен от Бога певец, проявена в написване на житие от неговите ученици Теофан и Дякон Иоан, в сравнително ранното му (наскоро след смъртта му) канонизиране за светец, богослужбната му, прослава написана от св. Ив. Евхантиски и в изобразяване на светия му лик (в запазени фрески от 15 и 16 в. — в църквата „Св. Петър и Павел“ в Търново и в атонския манастир „Св. Ксенофонт“ и др.).

Преп. Иосиф Песнописец е роден в началото на IX в. и починал на 3 срещу 4 април 883 г. в дълбока старост. Понесъл е няколкократно гонения и мъчения от

страна на иконоборци. Бил почитан заради святия му живот, ученост и изключителното му поетическо дарование.

Огромното му песнено творчество се състои предимно в писане на канони (96 от октоиха, един от Постния триод, 30 триспесници — от Томина неделя до Неделята на всички светии, 6 четирипесници за съботите през същия период, канонът на Неделята на Самарянката, вторият канон на Възнесение, вероятно и вторите тропари на Пасхалния канон, около или може би над 300 канони в минея и др.). Като се има предвид особения род творчество на каноните — съобразяване с основната тема за всяка отделна песен, установената метрика, съобразяването с изискването за акростих или нагаждането на началните думи на песните според гръцката азбука и пр., може да се каже, че преп. Иосиф с удивително майсторство и лекота се е справил с тия изисквания. Той е всепризнатият и ненадминат майстор на канона.

Относно художествените достойнства на песненото творчество на преп. Иосифа достатъчно е да се приведе характеристиката, която дава за него самият негов житиеписец Дякон Иоан: „С писането си на стихове той и слуха услажда чудно с приятността на звука, а и сърцето поразява със силата на мисълта. Какъв ли род музика няма у него? Каква ли не сладост на стиха не се изтъква из устата му! Снят и леността бягат от ленивите хора, когато те наченат не само слуха, но и душата да услаждат с песните му. Чуден отиди намират и тези, които се стремят към съвършен живот; разбушувалите се като вълни от сърдечни преживявания укротяват в себе си смущението си, когато ги слушат; а радващите се започват да плачат от пълнота на радост и възторг. Писатели, оставили стихотворенията (писане на стихотворения), единствено из тази съкровищница — из писанията (творбите) на Иосифа — започнаха да черпят песни или по-добре казано, те ежедневно и черпят. Вече всички народи ги превеждат на свой език, за да просветят (осветят) с песни тъмата на нощта и, прогонвайки съня, да могат да продължат бдението до изгрева на слънчевите лъчи. Та и кой ли толкоз нечувствителен ще бъде когато, като чете сладките и възхитителни песни (в чест) на св. Богородица, ще остане непопазен до дълбината на душата си и не започне да скърби и да оплаква греховете си? Но какво говоря аз за разнообразието и хармонията на стиховете му? Защо да се простирам аз за приятността и сладостта, с каквито като с благовонни аромати благоухаят поемите на Иосифа? Ако някой прочете живота на светията, празнуван в който и ден на Църквата, този сам ще види достойнството на песните на Иосифа и ще узнае живота на прославения (светия). Наистина тогава, както живото и делата на почти всеки украсен с хвали светия, не е ли достоен за безсмъртна слава и този, който така достойно и прекрасно е съумял да ги прослави? Нека (прочее) славят един светии кротостта му, други — мъдростта му, трети — делата му; и всички заедно (купно) да славят благодатта на Св. Духа, която така щедро и безпримерно го обдарила със своите дарове.“

Студията на д-р Пандурски е написана ясно и достъпно, въпреки чисто научния ѝ характер. Авторът е проявил похвално усърдие в проучване на предмета, а също и чувство на висока благоговейна почит към преп. Иосиф Песнописец и искрено отношение към неговото прекрасно и безсмъртно песнено творчество. Пожелаваме му да продължи със същото усърдие и любов своите научни издирвания в широката и тъй интересна област на Църковната химнология, като ни поднесе и други

трудове от тоя род, например — песенното творчество на св. Иоана Дамаскина, Романа сладкопевец, Козма Маюмски, Теодор и Иосиф Студит, Теофана, Анатолия и др. Подобни изследвания са ценни приноси в областта

на Църковната химнология и нашата (българската) богословска книжнина. Затова и те се посрещат с интерес, радост и задоволство.

† Макариополски Епископ НИКОЛАЙ

ОТЗИВИ И БЕЛЕЖКИ

КОНФЕРЕНЦИЯ ЗА МИР В ДРЕЗДЕН

На 9, 10 и 11 май т. г. в гр. Дрезден, Германска демократична република, се състоя конференция за мир, свикана от Националния съвет за защита на мира в ГДР. На конференцията са присъствували и делегати от 14 други европейски страни — Белгия, България, Великобритания, Италия, Полша, Румъния, Съветския съюз, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Чехословакия, Швейцария и Швеция. От страна на България, по поръчение на Св. Синод на Българската православна църква, взе участие пребиваващият в ГДР архимандрит Филарет, протосингел на Сливенската св. митрополия, който е бил избран и за член на Президиума на конференцията. Конференцията е имала главна тема: „Германският принос за прекратяване на студената война, за намаляване на напрежението и всеобщо разоръжаване“. Конференцията е била открита на 9 май от проф. д-р Валтер Фридрих, председател на Германския (ГДР) съвет за защита на мира и зам. председател на Световния съвет на мира. По темата на конференцията са изнесли доклади проф. д-р Ерик Херц, декан на Теологическия факултет при университета в гр. Иена и член на Президиума на Германския съвет за защита на мира, д-р Александър Роголки, писател, председател на Полския комитет за защита на мира, и Грета Кукхоф, зам. председател на Германския съвет за защита на мира. След докладите на конференцията са поднесли приветствия чуждестранните делегати. Приветствие е поднесъл от името на Българската православна църква и Високопреподобният архимандрит Филарет. Конференцията приключила работата си на 11 май, като е приела единодушно следното Обръщение към ръководителите на Съветския съюз, Франция, Великобритания и Съединените щати:

„Ваши Превъзходителства,

Непосредствено преди Парижката конференция на високо равнище се събрахме от много страни в Дрезден на съвещание. В Съвещанието участваха 247 духовници и членове на религиозни сдружения от 15 европейски страни и други представители, борещи се за мир, и обсъдихме темата „Германският принос за прекратяването на студената война, за намаляване на напрежението и всеобщо разоръжаване“.

Взаимно уважавайки особените си теологически позиции, ние изхождахме от общото убеждение, че носим голяма отговорност за човека, за неговите копнежи и нужди. Нашата работа ние разбирахме като опит, с

апел към общественото мнение, да подпомогнем подготовката на Парижката конференция на високо равнище.

Въпреки различieto в разбирането на отделни въпроси, общо бяхме убедени, че общото разоръжаване в целия свят е най-ефикасното средство за преодоляване на недоверието между държавите и народите и така да се върви по пътя на мирното съществуване. Като първа крачка към тази цел най-подходящо би било прекратяването на съревнованието в атомното въоръжаване.

Съвещанието се стремеше да анализира преди всичко пречките, които препятствуват изграждането на един свят без оръжия и без война и да намери пътища за премахване на тези пречки, доколкото те произхождат от особеното положение на разделената на две Германия. Това означава между другото — на Конференцията на високо равнище да се изхожда от реалното съществуване на двете германски държави с последствията за правата на народа, които този факт съдържа.

Двете германски държави съществено могат да допринесат за общото разоръжаване, ако се споразумеят за следното:

1. Правителствата на двете германски държави се отказват от въоръжаването на армиите си с атомни оръжия. В нито една от двете германски държави да не се инсталират атомни оръжия.

2. Премахването на ненормалното положение в Берлин като съществен принос за мирното решаване и на други свързани с Германия проблеми.

3. Мирен договор най-после трябва да сложи край на втората световна война.

Значителен принос в решаването на този въпрос би било ако държавите, участници в Конференцията на високо равнище, направят възможно участието на една делегация от двете германски държави, така че да може да се образува една равноправно съставена комисия от тези две държави. Подобна мярка би помогнала да се образува конференция на двете германски държави при пълно уважаване на различното социално-икономическо развитие в тези държави. С това ще се направи важна крачка по пътя на обединението на Германия, което всички държави смятат за необходимо.

От името на участниците в Конференцията ние молим Ваши Превъзходителства, върху раменете на които тези дни тежи особена отговорност за мира в света, да насочите вниманието си и към този въпрос. Ние правим това имайки предвид нашата отговорност пред съвестта си.“

БРАТСТВЕНО ТЪРЖЕСТВО

Православното християнско братство „Св. цар Борис“ в гр. Айтос проявява пълен религиозен живот в продължение на 40 години. На 15 май т. г. братството празнува патронния си празник. На празника бе отслужена тържествена св. Литургия, на която пъ дамският хор при храма под диригентството на Иван Попгеоргиев Коджабашев — църковен певец при храма. В края на службата председателят на братството свещеник Йордан Садовски произнесе слово за покръстителите на българския народ и патрон на братството Свети Борис — Михаил.

След обед в църква, след вечернята, бе проведена тържествена среща, на която присъстваха енорийските свещеници при храма: протоиерей Рачо Николов,

протоиерей Георги Берберов и свещеник Йордан Садовски и почти всички членове на братството.

Пяха се църковни и братствени химни при повишено религиозно настроение. Накрая на тържеството интересни изказвания направи във връзка с 40-годишнината на братството ревностната стара християнка и братствена деятелка Жела Георгиева Николова — една от основателките и първа членка на братството.

Преди закриване на тържествената братствена среща бе докладвана и телеграма до Негово Светейшество Българския Патриарх Кирил, с която всички братствени членове адмирират дейността и усилията на Светейшия Патриарх Кирил в борбата му за мир и категорически заявяват, че ще се молят и борят за мир и добра воля между всички народи на нашата планета.

СВЕЩЕНИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

На 19 и 20 май т. г. енорийските свещеници от Поляновградска духовна околия проведоха първата си за тази година служебна конференция в гр. Поляновград. На 19 май — хубав пролетен ден. Всички енорийски

свещеници са в храма „Св. Иоан Богослов“ в Поляновград, където се отслужва св. Литургия от свещеник Петър Хаджистефанов. Пет поочередно свещеници на двата клируси. Всички очакват с нетърпение любимия

Кириарх на епархията Високопреосвещения Никодим, Митрополит Сливенски, който от десетина дни провежда курса с епархийския свещенически хор в Бачковския манастир. Архиепископът пристига в храма, посрещнат от архиепископския наместник протоиерей Димитър Филипов и свещениците и заема мястото си в св. олтар, където св. божествена служба продължава. Храмът е напълно осветен. Сяне образът на любимия Господен ученик — св. ап. Иоан Богослов.

В края на св. служба свещеник Матей Стайков произнесе проповед.

След църковен отпуст всички присъстващи енорийски свещеници се събраха в малкия салон при храма. Митрополит Никодим открива конференцията. Между другото той отбелязва: „Драги отци, Господ ни сподоби и тази година, след като отпразнувахме светлото Христово възкресение да се съберем пак, за да разгледаме и опресним в нас Словото Божие. Църквата Божия е събрала и съставила Кодекса на нашето Вероучение. Тълкуването на Словото Божие извършва Църквата. Тя пази Словото Божие и ни дава конкретно тълкувание. Св. Синод урежда тези конференции, за да се напомним на пастирите какво учи Църквата. Св. апостоли знаели Словото Божие и те изпълнили поръката на Христа да поучават и просвещават вярващите. И ние следва да творим делото Божие. При благодатната подкрепа и при сърдечна молитва към Бога ще работим на Божия виноград. Затова и трябва да засилим молитвата си. Във второто послание до коринтяните св. ап. Павел говори за незгодите, при които проповядвал Словото Божие. И ние, съвременните пастири следва да се поучим от него, и най-много да залагаме за Словото Божие, както той вършил това. И който нас приема като служители Божии ще получи награда за това. Затова пък и ние следва ревностно да се трудим, за да можем да получим апостолска награда.“

След изказванията на Архиепископа се разгледа основно службата, пението и проповедта. Изказаха се прот. Георги Берберов, прот. Рачо Николов и прот. Александър Розанов.

Към 10.30 часа преди обяд на конференцията дойде другарят Куни Събев, председател на Градския комитет за защита на мира в Поляновград и изнесе доклад на тема: „Борбата за защита на мира в света и дружба между народите при днешната международна обстановка“.

След изнесенния доклад имаше изказвания. Думата бе дадена на прот. Георги Берберов от гр. Айтос — член в Градския комитет за защита на мира в гр. Айтос, който направи следните изказвания: „Всички сме възхитени от добре и навреме изнесенния доклад на др. Куни Събев. Жертвите от втората световна война са огромни. Милioni ранени, убити, осакатени, милиони разрушени жилища, милиарди материални щети, разрушени културни ценности. А какво би станало, ако бъде разпалена една нова унищожителна война? Несъмнено тя би заличила всяко живо същество на земята. Ето защо народите от цял свят се надигат, искат мир, енергично настояват за

забрана на опитите с ядрени оръжия. Нашият народ е на фронта на мира. Българската православна църква и нейните служители, верни на своя народ, са били винаги на страната на миротворците, защото това е нейният дух, това е заветът на Спасителя: „Мир ви оставам. Моят мир ви давам“. Следователно, всички искаме мир, борим се за него. Защо? Защото мирът е благословено, благодатно, скъпо и мило, възвишено и върховно благо, еднакво необходимо за всички човеци на земята, от всички раси и националности.“

Митрополит Никодим благодари на докладчика за хубаво изнесения доклад и направи някои допълнения като съвременник и участник в първата световна война — за лишенията, неудобствата, сираците, бежанците и всевъзможните бедствия от войните, озлоблението и омразата между хората и народите, които оставят рани в душите на всички.

Изпитните събеседвания преминаха при повишено настроение и жив интерес. Дядо Владика повижаваше поименно всеки свещеник, определяше му какво да прочете и да даде тълкувание. Мъдри и изчерпателни бяха обясненията на Високопреосвещения Никодим. Видимо бе и задоволството му от отговорите на отците, които бяха проявили усърдие в опресняване на знанията си, касателно тълкуването на II-рото послание до коринтяните.

На 20 май службата бе съборна. Участваха: протоиерей Рачо Николов от гр. Айтос и свещениците Емануил Арабаджиев, Тома Костов Пеев и Петър Г. Чимов. Свещеник Йордан Садовски от гр. Айтос произнесе проповед на тема: „Делата, които аз върша в името на Моя Отец, свидетелствуват за Мене.“ (Иоан. 10:25). След това имаше разисквания върху службата, пеннето и проповедта, в които взеха участие протоиерей Васил Калоянчев, свещеник Георги Илчев и свещеник Петър Хаджистефанов. Свещеник Васил Николов изнесе доклад на тема: „Религиозно-нравствени качества на пастиря“. Изказвания върху доклада направиха Митрополит Никодим и протоиерей Георги Берберов.

След заключителното слово на Кириарха и многократното многолетствие, свещениците се разделиха със своя обичан Архиепископ, който отправи към всекиго своя отечески благослов за ревностна и ползотворна работа на Божията нива.

На 21 май след обяд Митрополит Никодим пристигна в гр. Айтос, посрещнат тържествено от енорийските свещеници при храма, братствени членки и доста християни. На 17.30 часа се сложи началото на всенародно бдение при чинното изпълнение на „Ангел вопияше“ от дамския хор. На 22 май, неделя на слепия, след тържествената архиепископска служба Митрополит Никодим произнесе слово върху евангелското четиво за изцеляването на слепородения.

Посещението и службите на Митрополит Никодим ще останат паметни за клира и вярващите в гр. Айтос.

Протоиерей ГЕОРГИ БЕРБЕРОВ

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

Посещение на Негово Светейшество Патриарха и синодалните архиереи в Семинарията. На 17 юни — петък — по случай завършване учебната година в Духовната семинария на гара Черепиш Негово Светейшество Патриарх Кирил и Високопреосвещените членове на Св. Синод направиха посещение на Семинарията, като са присъствували и при провеждане матуритетни изпити по някои предмети. Негово Светейшество е казал отечески напътствия на учащите се.

Нови архиепископски наместници. В последно време са били назначени нови архиепископски наместници: в гр. Свиленград — Всеблагоевеният протоиерей Георги Колев Желев и в гр. Ямбол — Благоевеният свещеник Стефан Недялков.

Починал в чужбина български свещенослужител. На 16 май т. г. в Будапеща е починал на 48-годишна възраст Благоевеният протодякон Пенчо Пенчев Йоргов. Същият е роден през 1912 г. в с. Виноград, Г. Оряховско. Завършил Софийската духовна семинария през 1935 г. Като певец при българския храм в Будапеща

той бива ръкоположен в дяконски чин от Високопреосвещения Пражки митрополит Елефтерий на 21 ноември 1950 г., а бил отличен с офикията протодякон на 31 януари 1954 г. от Високопреосвещения Крутишки и Коломенски митрополит Николай. Погребението му се извършило на 21 май от 4 православни свещеници и един дякон. Покойният се отличаваше с прекрасен благ характер и примерен живот. Бог да го прости, вечна му памет.

Помощ на пострадалите в Чили. Централният съвет на Българския Червен кръст е решил да подпомогне с медикаменти, хранителни продукти и др. пострадалото от катастрофално земетресение население в южната част на Чили.

Редактор: ЙОРДАН П. ИЛИЕВ